

Vršnjačko nasilje u školi - kratki vodič

Centar za
sigurniji
Internet

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Ovaj projekt sufinancira Ured za udruge
Vlade RH. Stajališta izražena u ovoj
publikaciji isključiva su odgovornost
Centra za nestalu i zlostavljano djecu.

Sufinancira Europska unija
Instrument za povezivanje Europe

Isključiva odgovornost ove publikacije je autorova (Centar za nestalu i
zlostavljano djecu). Europska unija nije odgovorna za bilo kakvu
uporabu koje mogu biti izrađene od sadržanih informacija.

Nasilje

- Olweus (1999) definira nasilje kao agresivno ponašanje u kojem počinitelj nasilja koristi svoje tijelo ili neki objekt (uključujući oružje) kako bi izazvao (relativno ozbiljne) ozljede ili neugodu drugoj osobi
- Postoje brojne definicije nasilja
- Obično im je zajedničko:
  - Da nasilje izaziva štetu i ozljede ili bar sadrži prijetnju
  - Da je posljedica namjere (isključuju se nenamjerno izazvane ozljede)

Nasilje

Različite definicije nasilja se ne slažu oko određenih područja

- Je li nužno fizičko?
  - Time se zapravo isključuju iz definicija oni oblici nasilja koji su nama kao stručnjacima teži za prepoznati (verbalno ili psihičko nasilje) – naše zakonodavstvo to ne gleda tako
- Je li nužno usmjereno na drugu osobu?
  - Time isključujemo nasilje koje je usmjereno prema različitim objektima (tzv. vandalizam)
  - Što kad Marko iz 6a napravi grafit da je Ana iz njegovog razreda spavala sa Perom koji ide u srednju i sa starim umirovljenikom Ivom i to za novce???

Nasilje

Različite definicije nasilja se ne slažu oko određenih područja

- Je li nasilje samo ono ponašanje koje se stvarno odvija tj. manifestira?
  - Neke definicije zanemaruju važnost i pogubne posljedice prijetnje
- Je li nužno nelegalno?
  - Je li vršnjačko nasilje bilo nasilje prije Protokola o postupanju...? Odnosno je li propis nešto što nasilje čini nasiljem ili nasilje određuju neka obilježja samog ponašanja i njegovih posljedica?
- Je li nužno da je počinitelj nasilja osoba?
  - Neke definicije tako postavljaju obilježja nasilja čime se zapravo isključuje institucionalno nasilje

Bullying

Kako prevesti bullying?

- Uobičajeno se prevodi kao nasilje među djecom ili vršnjačko nasilje
- Ipak, ako se kreće od Olweusovih definicija nasilja (violence) i vršnjačkog nasilja (bullying), nasilje uključuje samo fizičku silu, dok vršnjačko nasilje uključuje i druge oblike nanošenja štete - stoga neki autori predlažu:

Zlostavljanje među djecom

Vršnjačko nasilje (bullying)

- Definira se kao: bilo koji oblik fizičkog ili psihičkog učestalog nanošenja štete od strane moćnijeg i snažnijeg učenika (ili skupine učenika) spram slabijeg učenika
(Farrington, 1993)
- Ključni aspekti ove definicije su: pretpostavka o ponavljanju kao i postojanje razlike u snazi/moći

Vršnjačko nasilje (bullying)

Kada je neko agresivno ponašanje prešlo granicu da ga možemo nazvati vršnjačkim nasiljem?

- Koju razinu štete/ozljede treba žrtva doživjeti?
- Treba li ga ograničiti samo na ozbiljna ponašanja, bilo fizičke napade ili verbalne uvrede?
- Ili trebamo obraćati pažnju i na ono što zovemo vršnjački sukob (nema namjere, nema razlike u snazi/moći), a što istraživači nazivaju mikro-nasiljem ili mikro-napadima ili uvredama?

Vršnjačko nasilje (bullying)

Kada je neko agresivno ponašanje prešlo granicu da ga možemo nazvati vršnjačkim nasiljem?

- Budući da istraživanja pokazuju da takva ponašanja, ukoliko se na njih ne reagira, u školskom okruženju lako prerastu u klasično vršnjačko nasilje, jasno je da su i to situacije u kojima trebamo reagirati - tu je najbolji pristup prevencija putem poučavanja socijalnim vještinama, upravljanju ljutnjom, mirnom razrješavanju sukoba i restituciji i medijaciji

Vršnjačko nasilje (bullying) - tipovi

- A1 - Direktni fizički napad
- B1- Indirektni fizički napad tj. uništavanje tuđe imovine
- A2 - Direktni verbalni napad (može biti i u pisanom obliku)
- B2 - Indirektni verbalni napad (širenje glasina)
- C - Isključivanje iz vršnjačkih grupa tzv. relacijsko nasilje (odnosno nasilje koje se zasniva na korištenju interpersonalnih odnosa)
- D - Institucionalno nasilje - npr. kroz postavljanje nerealnih ciljeva (npr. predsjednik razreda postavi da se na razrednoj proslavi mogu pojaviti samo učenici koji imaju mobitel skuplji od 5,000.00 kn)

Vršnjačko nasilje (bullying) - tipovi

- Možemo razlikovati i:
  - Seksualno vršnjačko nasilje
  - Kulturalno vršnjačko nasilje (izražavanje predrasuda prema različitim „drugima”)
  - Ekonomsko vršnjačko nasilje - iznude stvari ili novca
  - Emocionalno vršnjačko nasilje - uključuje i ranije spomenuto verbalno nasilje i isključivanje
- Kao i:
  - Instrumentalno - počinitelj želi postići određenu dobit za sebe (usput ozlijedi žrtvu)
  - Neprijateljsko - osnovni cilj je nanijeti štetu žrtvi

Kako prepoznati nasilnika

(Poliklinika za zaštitu djece Grada Zagreba)

- imaju lošiju pažnju i koncentraciju
  - često ometaju školske aktivnosti
  - imaju loš školski uspjeh
  - često upadaju u tučnjave s drugom djecom
  - na razočarenja, kritike i zadirkivanje reaguju izuzetnom ljutnjom, krivnjom i željom za osvetom
  - često gledaju nasilne filmove i igraju nasilne igrice
-

Kako prepoznati nasilnika

(Poliklinika za zaštitu djece Grada Zagreba)

- imaju malo prijatelja te su često neprihvaćeni zbog svojeg ponašanja
- sklapaju prijateljstva s drugom djecom koja su poznata po agresivnosti i neposlušnosti
- konstantno se suprotstavljaju odraslima
- zadirkuju i draže životinje
- osjećaju se frustrirano
- djeluju kao da ne suosjećaju s drugima

Što škola ima s tim?

Kad govorimo o izvorima vršnjačkog nasilja učestalo se u etiologiji spominju:

- Individualni činitelji - impulzivnost, psihopatske tendencije, neempatičnost
- Doprinosi obitelji (od genetskih činitelja preko sociodemografskih činitelja do roditeljskih i ponašanja braće i sestara odnosno obiteljske klime, a posebno je istaknuto zlostavljanje i zanemarivanje)
- Okolinski činitelji - stav društva prema nasilju, prisutnost nasilja u lokalnoj zajednici u kojoj dijete odrasta, prikazivanje nasilja u medijima - osobito: koliko je nasilje isplativo počinitelju?

Zakonski okvir

Zakonski okvir

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi

- Dužnost poduzimanja mjera zaštita prava učenika
- Dužnost obavješćivanja ravnatelja o svakom kršenju tih prava, posebice o oblicima tjelesnog ili duševnog nasilja, spolne zlorabe, zanemarivanja ili nehajnog postupanja, zlostavljanja ili izrabljivanja učenika
- Ravnatelj dužan obavijestiti socijalne službe

Zakonski okvir

Pedagoške mjere:

- Opomena i ukor (za tekuću školsku godinu) i strogi ukor i preseljenje u drugu školu + odluka o privremenom udaljenju iz škole

Zakonski okvir

Protokol o postupanju odgojno obrazovne ustanove:

- poduzeti sve mjere da se odmah prekine nasilno postupanje prema djetetu, (CZSS, policija)
- procijeniti je li djetetu potrebna liječnička pomoć - osigurati praćenje djeteta liječniku (sačekati dolazak roditelja)
- obavijestiti roditelje ili zakonske skrbnike žrtve o događaju te ih upoznati sa svime što je poduzeto
- obavijestiti roditelje ili zakonske zastupnike djeteta koje je žrtva nasilja među vršnjacima o mogućnostima savjetovanja i pružanja stručne pomoći djetetu u školi i izvan nje

Zakonski okvir

Protokol o postupanju odgojno obrazovne ustanove

- prikupiti informacije - o okolnostima nasilja, - obliku, intenzitetu i vremenskom trajanju
- razgovarati s djetetom koje je počinilo nasilje uz nazočnost stručne osobe
- razgovarati s roditeljima ili zakonskim zastupnicima djeteta koje je počinilo nasilje voditi službene bilješke o poduzetim aktivnostima, razgovorima, izjavama i svojim opažanjima
- razgovor s djetetom koje je žrtva nasilja

Protokol o postupanju - CZSS

- žurno ispitati slučaj
- pozvati roditelje djeteta- obaviti razgovor (procjena potencijalne izloženosti nasilju kroz zanemarivanje)
- otklanjanje uvjeta koji pridonose nasilnom ponašanju- izreći mjere obiteljsko-pravne zaštite
- preporučiti i obvezati roditelje na savjetovanje kroz stručnu pomoć pri CZSS
- pratiti je li dijete i dalje nasilno- po potrebi poduzimati mjere obiteljsko-pravne zaštite djeteta
- voditi odgovarajuću evidenciju zaštićenih podataka

Protokol o postupanju - MUP

- utvrditi sve okolnosti i činjenice uz prijavu
- pribaviti podatke potrebne za rješavanje slučaja
- postupiti sukladno propisima iz svoje nadležnosti
- provesti kriminalističku obradu maloljetnih počinitelja nasilja u nazočnosti roditelja (djelatnika CZSS)
- po potrebi, podnijeti kaznenu prijavu nadležnom državnom odvjetniku za mladež/zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka
- o zapremljenoj prijavi izvijestiti CZSS
- voditi odgovarajuću evidenciju

Škole

Zakonski okvir - škole

Pravilnik o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima

- Obveza upoznavanja svih djelatnika sa zaštitom prava i dobrobiti djece
- Obveza uvođenja i vrednovanja preventivnih i intervencijskih programa
- Dodatno se propisuje obveza reagiranja u situacijama zlostavljanja nad i među djecom

Zakonski okvir - škole

Pravilnik o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima

- u slučaju nasilja

- 1. informirati roditelje
- 2. pratiti dijete k liječniku do dolaska roditelja
- 3. razgovor s učenikom koji je žrtva
- 4. razgovor s počiniteljem nasilja
- 5. razgovor s ostalim učenicima
- 6. izvijestiti Ministarstvo - koje po potrebi osigurava odgovarajuću socijalno/pedagoško/psihološku stručnu pomoć
- 7. u slučaju razgovora s policijom - s učenikom obvezno treba biti prisutan roditelj ili udomitelj

Zakonski okvir - škole

Pravilnik o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima

- obaveze učitelja

- moraju se upoznati s propisima vezanim uz prava djece
- osigurati zaštitu u slučaju povreda prava djece
- pokrenuti postupak radi zaštite prava djece
- prijaviti ravnatelju postupanje na štetu djece/učenika
- policiji ustupiti dokumentaciju i saznanja

Zakonski okvir - škole

Pravilnik o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima

- obaveze učitelja

- učenike poučiti o njihovim pravima i načinu postupanja u slučaju povrede prava (nasilničko ponašanje)
  - liječnička pomoć-pratnja
  - djeca s teškoćama- prilagoditi postupanje- pozvat stručnog suradnika razrednika ili imenovanu osobu koja će razgovarati s učenikom ili roditeljima
  - ispuniti obrazac za prijavu nasilnog postupanja u odgojno obrazovnoj ustanovi (zaduženi)
-

Zakonski okvir - škole

Pravilnik o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima

- obaveze učitelja

- upozoriti i savjetovati učenike (nasilnike)
- obavijestiti ravnatelja u slučaju sumnje na zanemarivanje, odgojnu zapuštenost, zlostavljanje u obitelji ili izvan nje
- u slučaju vršnjačkog nasilja obvezni su organizirati:
  - razgovore
  - radionice
  - savjetovanja

Zakonski okvir - škole

Pravilnik o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima
- obaveze učitelja

- s ciljem stvaranja prijateljskog okruženja, razvoja tolerancije, poštivanja različitosti i primjena nenasilne komunikacije
- sumnja na diskriminaciju – Zakon o suzbijanju diskriminacije
- voditi službene bilješke o aktivnostima, opažanjima i poduzetim mjerama – predati ravnatelju

Hvala na pažnji!

- helpline.csi@gmail.com
- www.csi.hr

Dan sigurnijeg interneta 07.02.2017

Centar za sigurniji Internet

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Ovaj projekt sufinancira Ured za udruge Vlade RH. Stajališta izražena u ovoj publikaciji isključiva su odgovornost Centra za nestalu i zlostavljano djecu.

Sufinancira Europska unija
Instrument za povezivanje Europe

Isključiva odgovornost ove publikacije je autorova (Centar za nestalu i zlostavljano djecu). Europska unija nije odgovorna za bilo kakvu uporabu koje mogu biti izrađene od sadržanih informacija.

